

Războaiele daco-romane pe șapte linguri. O poveste dăltuită în lemn de meșterul popular Ion Rodoș, Editura Bibliostar, Râmnicu Vâlcea, 2019

Pentru meșterul Ion Rodoș, lemnul are inimă. Și, cum fiecare inimă bate în felul ei, bucățile de lemn capătă undulații mai abrupte sau mai line. Toate, însă, pline de viață. Fiecare - o poveste. Cu început, cuprins și final..." (p. 42), afirmă prof. dr. George Baciu, redactorul științific al cărții, condensând esența scrierii în câteva propoziții. Profesorul Baciu și meșterul Rodoș au gândit împreună acest „proiect de suflet românesc” (p. 12) pentru a reactualiza în memoria colectivă contemporană istoria războaielor daco-romane. Astfel, Ion Rodoș incizează în linguri de lemn istorisiri demult cioplite-n piatră despre eroii conflictelor armate fundamentale pentru geneza poporului român.

Narativitatea populară și mentalul tradițional oltenești sunt structurate în jurul semioticii lemnului (arbore sacru, buștean și obiect etnografic al unui meșteșug). De aceea, suportul „scrierii cu dalta” nu este ales întâmplător, lingura de lemn având o încărcătură culturală impresionantă: nu doar alimentează trupul cu ajutorul căușului, ci hrănește ființa la nivel spiritual prin intermediul simbolurilor de pe coadă (cântatul cocoșului - victoria luminii asupra întunericului, soarele cu 12 raze rotitoare - cele 12 luni ale anului aflate sub protecție divină, vulturul - putere, bufnița - înțelepciune, șarpele - protecția casei de spiritele rele, nunta păsărilor/dragobetele - iubirea împărtășită în cuplu etc.) (pp. 3-7).

Ion Rodoș este un reper argeșean al artei prelucrării lemnului, fiind un maestru al arhitecturii construite tradițional, al pieselor de mobilier sculptat, al obiectelor de cult și al obiectelor de uz gospodăresc - ipostaze deja probate în alte ocazii. De aceea, cu acest prilej scot în evidență măiestria mâinilor cu care sculptorul pătrunde în profunzimile negrăite ale lemnului și, prin spiritul creativ propriu, izvorăște interpretări nemaîntâlnite ale culturii tradiționale: obiecte etnografice unice și inovative. Exemplu bine cunoscut cu valoare etno-turistică este „Cocoșul de munte de Nucșoara”, inspirat din „pasărea măiastră” amplasată odinioară pe coama caselor oltenești acoperite cu șiță, ce aducea bunăstare gospodăriei.

Iată ce mărturisește meșterul popular despre acesta: „Nu l-am plimbat degeaba până la Bruxelles. Am făcut-o cu folos, s-audă lumea și de Nucșoara, poate trec și străinii pe la noi, că au ce vedea. O grămadă de locuri frumoase, prea puțin cunoscute. Eu pentru asta mă lupt, s-aduc cumva turiștii și pe meleagurile noastre, să aibă și țărânul nostru cui vinde o bucată de caș și o sticlă de lapte.” (pp. 46-47). Astfel, evoluția culturii tradiționale românești este afectată de creativitatea artistului popular, ce reușește să-și exprime gândurile, sentimentele și principiile de viață prin instrumentele și tehnicile de lucru specifice meșteșugului prelucrării lemnului.

Meșterul popular Ion Rodoș – Sesiunea anuală de comunicări științifice a Institutului Național al Patrimoniului, 11-12 decembrie 2019

Războaiele daco-romane ilustrate în șapte linguri sculptate de către Ion Rodoș

În anul 2019, repertoriul creativ al lui Ion Rodoș s-a îmbogățit cu șapte linguri din lemn de tei, ce redau, în șapte episoade, confruntările dintre daci și romani încheiate cu romanizarea Daciei. Acestea sunt opere de autor de inspirație tradițională, ce păstrează doar semnificația estetică, de natură spirituală specifică artei prelucrării lemnului. Sculptorul în lemn sublimează conștient semantica arhetipului tradițional al lingurii. Mai exact, crestează în inimile românilor istoria neamului.

Spre deosebire de „Cocoșul de munte de Nucșoara”, în acest caz, Ion Rodoș depășește cu mult mai mult tiparul cultural moștenit și deprins de la bunici și tată. Reorganizându-și câmpul perceptiv și imaginativ, elaborează un bun cultural original. Deși creativitatea sa este impregnată de modelul cultural prestabilit de tradiție al zonei etno-geografice argeșene, Ion Rodoș dă dovadă de libertate expresivă, de o transpunere inventivă și de o abordare inovativă.

Mai exact, meșterul popular a reinterpretat sintetic, pe verticala cozilor de lingură scene și momente importante de pe Columna lui Traian de la Roma. Prima lingură înfățișează armata română trecând peste Dunăre pe un pod de vase (anul 101). Cea de a doua lingură arată bătălia de la Tapae. Pe a treia lingură se remarcă construcția drumurilor de către romani în teritoriile cucerite. A patra lingură prezintă o imagine din al doilea război daco-roman (105-106). Asediul Sarmisegetuzei este sugerat pe a cincea lingură, iar sinuciderea lui Decebal pe cea de-a șasea lingură. Pe cea de-a șaptea lingură sunt închipuiți dacii supraviețuitori luați prizonieri de către învingătorii romani.

Această „poveste încrustată”, ce derivă ingenios din prelucrarea lemnului, reprezintă o sferă convergentă ieșită din comun situată între cultura tradițională străbună și cultura științifică modernă. Sacralitatea teiului și a cifrei șapte/cifrei lui Dumnezeu moștenite din bătrâni pe de o parte, iar pe de altă parte cunoștințele și practicile necesare transformării fibrei lemnoase în linguri sculptate tradițional sunt filtrate de personalitatea creatoare a lui Ion Rodoș. Scopul acestuia este de a ilustra fapte istorice ale obârșiei românilor, fapte ce sunt enunțate științific în paginile cărții de către prof. dr. George Baciu.

Finalul publicației oferă informații biografice despre Ion Rodoș. Astfel, dacă doriți să aflați cum trăiește pe „genunchi unei coline” din satul Sboghițești, com. Nucșoara, jud. Argeș, ori cu câte generații în urmă meșteșugurile tradiționale și-au pus amprenta asupra neamului său, despre cum a sculptat pe holurile Parlamentului European sau despre cum a intrat în Cartea Recordurilor în 2013 (autorul celei mai mari linguri din lume), despre activitatea sa maestru în domeniul sculpturii în lemn și despre multe altele, parcurgeți elogiul aniversar realizat de prof. dr. George Baciu.

Lecturarea acestor pagini laudative reprezintă una dintre puținele căi de a-l cunoaște pe sculptorul în lemn, având în vedere experiența dialogului cu Ion Rodoș, în timpul căruia meșterul popular a radiat modestie și tăceri profunde. Așadar, luând în considerare faptul că până și hârtia tipărită a cărții este fabricată din pulpa lemnoasă a arborilor de esență moale, doar prin accederea în lumea tainică a lemnului, arta lui Ion Rodoș poate fi înțeleasă deplin.

Cucul casei, sculptat de meșterul popular Ion Rodoș

Text și foto:
Drd. Anamaria Stănescu,
 Consilier,
 Patrimoniul Imaterial și Cultură Tradițională - INP